

був занурений у досвітню ідилію. Таким чином, уявний звук у цьому випадку працює на загальну драматургію набагато більше, ніж суто візуальне рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко С. Т. Медіаграмотність в освіті: ключові виклики та перспективи. *Національна наука і освіта в умовах війни РФ проти України та цивілізаційних викликів*: мат. V всеукр. міжгалуз. наук.- практ. онлайн-конф. Київ (27 бер. – 2 кв. 2024 р.) / ред. упор. Л.І. Ткаченко. С. 289 – 297.
2. Горіна Ж. Д., Герасименко К. В. Візуальна культура кольорової перцепції модерністського художнього твору (за результатами експериментального дослідження): [колективна монографія]. *Нова лінгвістична парадигма: напрями і перспективи* / За ред Н. В. Кондратенко. Вінниця: ТВОРИ, 2024. С. 12-31. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/20159>
3. Лисенко Л. І. Екранізація на уроці: проблеми інтерпретації. *Актуальні проблеми журналістики в контексті сучасних соціальних комунікацій*: зб. наук. пр.: за матеріалами кафедральних семінарів / за ред. Н.Ф. Баландіної. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. № 5. С. 53-59.

Гудз Марія Степанівна,
асистент, кафедра української та зарубіжної
літератур і методик їх навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЛЕКТРОННИЙ ДОДАТОК ДО ПІДРУЧНИКА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ 5 КЛАСУ

Складні реалії сьогодення поглиблюють проблему неконтрольованого впливу інформації на життя і становлення особистості. Про потребу розвитку медіаграмотності, як основної навички для побутування у соціумі, говорять усі і, цілком очевидно, що цей процес повинен розпочинатись якомога раніше. Тому зосереджуємось на впровадженні медіаосвіти у всі сфери життя, зокрема,

і шкільну, бо вона «сприяє формуванню тих умінь та навичок учнів, які є ключовими для медіапростору» [1].

Проблема розвитку медіаграмотної особистості в школі надзвичайно актуальна сьогодні. Особливу увагу привертають дослідження О. Баришполець, Н. Гоголь, Н. Грицак, М. Куропатника, Г. Островської, Г. Онкович, О. Пометун, О. Слижук, Т. Яценко тощо. Досі не запропоновано єдиного визначення поняття «медіаграмотність». Тому у нашому дослідженні будемо послуговуватись твердженням В. Різуна: «медіаграмотність – це сукупність знань, здобутих у процесі навчання, що дає змогу споживачам критично аналізувати медіаповідомлення з тим, щоб бачити там пропаганду, цензуру, однобокість у новинах і програмах суспільного інтересу» [3]. Ми переконані, що заклад загальної середньої освіти – це сприятливе місце для організації комфортного середовища для формування і поглиблення медіаграмотності дітей, а «уроки української літератури є вагомим інструментарієм у цьому процесі» [1]. Сьогодні, незважаючи на стрімку цифровізацію, основними джерелом інформації на уроці залишається шкільний підручник. Та під впливом різних обставин він зазнає змін і трансформацій. Однією із них є поєднання традиційного підручника з електронним додатком (далі – е-додаток).

Е-додаток – електронне навчальне видання, складова підручника, яка розширює його функціональні й змістові можливості, містить різні типи мультимедійного контенту та інтерактивні функції [4]. Аналіз змістового наповнення цього терміну дає змогу припустити, що е-додаток стане ефективним засобом формування медіаграмотності у процесі вивчення української літератури. Оскільки Міністерством освіти і науки України було створено та затверджено проєкт «Вимоги до інтерактивного електронного додатку до підручника», е-додатки почали розробляти автори-методисти до своїх підручників. У 2024 році такі додатки до навчальної книги вперше почали отримувати гриф МОН.

У своєму дослідженні будемо говорити про е-додаток до підручника з української літератури для 5 класу Т. Яценко, В. Пахаренка і О. Слижук. Цей

авторський колектив розробив медіапродукт з різноформатним наповненням, опираючись на принципи наочності, доступності, мотивації пізнавальної діяльності, активності, самостійності, практичної спрямованості навчання, свідомості тощо.

Перш за все, хочемо наголосити, що продуманий дизайн та чітка структура дозволяють швидко та легко знайти потрібний матеріал, що тісно пов'язаний за змістом із підручником. Так, матеріали структуровані на три частини «Читацьке дозвілля», «Медіатека», «Методична скарбничка». У контексті нашого дослідження особливу увагу звертаємо на їхній зміст.

Рубрика «Читацьке дозвілля», яка доповнює інформаційний блок підручника, містить:

- робочі аркуші (до теми «Іван Франко», «Добрі справи. Благодійні акції»);
- фрагменти фільмів/мультфільмів («Сторожова застава», «Звірополіс» тощо);
- віртуальні екскурсії («Екскурсія Дніпровським національним історичним музеєм імені Д. І. Яворницького», «Музей Нечуя-Левицького»);
- комп'ютерні анімації (до казки Лесі України «Лелія»);
- художні тексти (Оксана Іваненко «Лісові казки», чеська народна казка «Дванадцять місяців» тощо);
- довідкова інформація («Боротьба як бойове мистецтво», «Аніме-образи. Самурай Шева-кун»тощо) [5].

Проаналізувавши цю рубрику можемо говорити про інформативність, інтеграцію тексту та мультимедіа у е-додатку, економію часу під час підготовки до уроків як педагогів, так і учнів, що мотивує до навчання, активізує цей процес та сприяє кращому рівню засвоєння навчального матеріалу.

«Медіатека» – ще одна важлива рубрика е-додатка, на яку звертаємо особливу увагу, оскільки вважаємо, що саме вона досить масштабна і містить різноманітні джерела інформації (додаткова інформація до сторінок традиційного підручника «Про електронні інтерактивні книжки», тексти для

опрацювання, буктрейлери, фільми, пісні, аудіокнижки, інтерв'ю тощо), що дає можливість п'ятикласникам розвивати свої навички роботи з технічними засобами навчання, аналізу та синтезу інформації, самостійної роботи, пошуково-дослідницькі уміння і медіатворчості, працювати з новою інформацією різних мистецьких видів, формувати естетичний смак і вміння бачити тему цілісно.

Практично корисною для учителів-практиків стане «Методична скарбничка». Це – своєрідне зібрання науково-методичного апарату, (матеріалів, документів тощо). Так, у третій рубриці знаходимо Модельну програму, календарне планування, Зошит для формувального оцінювання, Методичний посібник. Хочеться узагальнити, що виділення окремо під методичне забезпечення колонки, сприяє економії часу при підготовки до уроку вчителів, детальнішого знайомства з усіма моментами програми тощо.

Підводячи підсумки треба сказати, що е-додаток – це частина навчально-методичної бази. Використання його на уроці у тандемі з авторським підручником, дидактичними матеріалами сприяє детальнішому розкриттю тієї чи іншої теми, її системнішому засвоєнню, розвитку творчих здібностей, формуванню критичного мислення, навичок роботи з медіаресурсами, технічними засобами, читацької та інших ключових компетентностей тощо. Слідуючи за науковою позицією К. Корсака, вважаємо, що «тільки такий «розширений» підручник зможе конкурувати з електронними джерелами» [2]. Так, проаналізувавши зміст е-додатка до підручника з української літератури для 5 класу Т. Яценко, В. Пахаренка і О. Слижук, розуміємо, що наповнення цікавими різноформатними медіаматеріалами дає нові можливості учителям й учням в організації освітнього процесу, зокрема і у формуванні медіаграмотності учнів чи не на кожному уроці української літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудз М., Грицак Н. Формування медіаграмотності учнів на уроках української літератури у 6-му класі. *Studia Methodologica*. 2024. № 57. С. 279-287 DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-57-29>

2. Корсак К.В. Традиційний підручник в епоху цифрових інформаційних технологій. *Проблеми сучасного підручника: Зб. наук. пр.* 2000. Вип.2. С. 18- 21.
3. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: навчально-методичний посібник / О.Т. Баришполець та ін. Київ: Міленіум, 2010. 440 с.
4. Про затвердження Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника: наказ Міністерства освіти і науки від 07.05.2024 р. № 656/42001. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-vymoh-do-interaktyvnoho-elektronnoho-dodatka-do-pidruchnyka-zareiestrovanyi-v-ministerstvi-iustyttsii-ukrainy-07-travnia-2024-roku-za-65642001> (дата звернення 01.02.2025)
5. Цифровий додаток до підручника «Українська література для 5 класу» Т. Яценко, В. Пахаренка, О. Слижук. URL: <http://inform1.yakistosviti.com.ua/ukrainska-literatura/5-klas>

Зарихта Ольга Володимирівна,
вчитель-методист,
учитель української мови й літератури,
Тернопільський академічний ліцей
«Українська гімназія» імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАПРОСТОРУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЛІЦЕЇСТІВ

Науково-технічний прогрес та стрімка інформатизація нашого суспільства зумовлюють необхідність інноваційної діяльності вчителів-словесників, якщо вони безпосередньо зацікавлені в тому, щоб їхні вихованці були здатні самотійно і активно діяти, приймати рішення, легко адаптуватися до умов життя, що постійно змінюються. Але якщо хочемо змінити наших учнів, то насамперед мусимо мінятися самі. Як бачимо, зміна парадигми освіти в останні роки висуває перед школою вимогу вдосконалення підготовки майбутніх учителів, становлення